KEHA-keskus

Lausunto DNRo KEHA/6224/2021

11.11.2021 Julkinen

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

00102 EDUSKUNTA

Lausuntopyyntö 8.11.2021, HE 160/2021 vp asiantuntijapyyntö

ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen asiantuntijalausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi rekrytointitukikokeilusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Samalla kun ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (jatkossa KEHA-keskus) kiittää eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua, KEHA-keskus esittää lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rekrytointitukikokeilusta. Lisäksi muutettaisiin väliaikaisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, tulotietojärjestelmästä annettua lakia ja rikosrekisterilakia. KEHA-keskus toteaa esitetyt muutokset tarpeellisiksi kokeilun toimeenpanon toteuttamiseksi.

Rekrytointituki olisi ensimmäistä työntekijää palkkaavalle yritykselle työntekijän palkkakustannuksiin maksettava rahallinen tuki. Kokeiltavan rekrytointituen tavoitteena on madaltaa yritysten kynnystä ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen ja siten edistää uusien työnantajayritysten syntymistä ja tätä kautta yritystoiminnan kasvua ja työllisyyttä. Kokeilun tavoitteena on hankkia tietoa siitä, onko tuella edellä mainittuja vaikutuksia. Hallituksen esityksen mukaan yksinyrittäjien rekrytointitukikynnyksestä ei ole olemassa tutkittua tietoa Suomessa. Myöskään yksinyrittäjien työn kysynnän hintajoustosta ei ole tutkimustietoa. Aikaisemman, ns. yksinyrittäjän tukikokeilun, selvityksen suosituksena oli yksinyrittäjätuesta luopuminen ja sen yhdistäminen palkkatukeen. KEHA-keskus tunnistaa suosituksen ja toteaa, että koeasetelman puhtaana pitäminen ja muiden tukien vaikutus on haasteellista eliminoida nykyisessä tukikentässä, erityisesti huomioiden sen, että rekrytointitukikokeilu on työllisyyden hoidon kokeilu, jonka vastuuviranomainen on KEHA-keskuksen lisäksi Kaakkois-Suomen TE-toimisto.

Kokeilun kohdejoukkona olisivat yritykset, joilla ei ole ollut kohdejoukon määrittämistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana ulkopuolista palkattua työvoimaa ja joiden liikevaihto vuonna 2021 on vähintään 15 000 mutta enintään miljoona euroa. Kokeilu toteutettaisiin kontrolloituna kokeena, jossa kohdejoukkoon kuuluvista yrityksistä valittaisiin satunnaisotannalla kokeiluryhmä ja tälle verrokkiryhmä. Kokeilu toteutettaisiin vaiheistettuna siten, että ensimmäisessä vaiheessa kokeiluryhmään valittaisiin 3 500 yritystä. Jos näistä yrityksistä tukea hyödyntäisi alle 900 yritystä, valittaisiin lisäksi kokeilun toisessa vaiheessa uusi kokeilu- ja verrokkiryhmä.

KEHA-keskus toteaa, että rekrytointitukikokeilusta on mahdollista saada tietoa rekrytointikynnyksen madaltamisesta. Otantaan sisällytettävä koejoukko tulee kuitenkin olemaan varsin pieni. Koejoukko ei ole homogeeninen, ei myöskään verrokkiryhmän noin 20 000 yritystä. Muiden tukien vaikutukset verrokkiryhmässä tai koejoukon tuensaajien ulkopuolelle jäävissä yrityksissä tulisi huomioida koeasetelmassa. Koejoukon todellisten tukien saajajoukon pienuus voi vaikuttaa siihen, ettei tilastollista vaikutusta välttämättä saada

esiin, mikä on tuotu myös hallituksen esityksessä hyvin esiin. Tutkimusasetelmaa voisi täydentää laadullisella tutkimuksella, esimerkiksi kyselyllä tukea saaneille tai verrokkiryhmään kuuluneille yrityksille, koskien rekrytoinnin esteitä tai mahdollistajia. Tämä voisi tukea tilastollista tutkimusta ja nostaa esiin rekrytointiin vaikuttavia tekijöitä täsmentävästi.

KEHA-keskus pyytää huomioimaan kontaktoitavan koejoukon 3 500 yritystä tilanteen. On mahdollista, että rekrytointituelle olisi enemmän kysyntää kuin tukea maksimissaan voidaan myöntää. Tässä tapauksessa tuen myöntäjällä pitäisi olla keinoja tuensaajien ulkopuolelle jäävän koejoukon tukemiseksi. Tutkimusasetelmaa voisi täydentää siten, että kontaktoitaville yrityksille suunnitellaan tuki ja ohjaus esimerkiksi palkkatukipaikkojen avaamiseksi. Tällöin koejoukko voisi toimia kontrolloituna viiteryhmänä myös palkkatuen kysynnän selvittämiseksi. Tähän ei kuitenkaan olisi mahdollista hyödyntää nykyisin toimivia hankkeita, niiden vaikuttavuudenarvioinnin vaarantumisen vuoksi. Työ jäisi käytännössä Kaakkois-Suomen TE-toimiston vastuulle, mikä edellyttäisi resurssien tarkastelua. Mikäli kontaktoitavasta koejoukosta ei löytyisi 900 yritystä, tai edes 600 yritystä tuen saajiksi, olisi koejoukko muodostettava uudelleen kesken kokeilun, mikä vaikuttaisi verrokkiryhmän kokoon ja tutkimusasetelmaan. Tämä olisi myös tutkimuksen suunnittelussa huomioitava ja arvioitava, voidaanko ensimmäisen koejoukon verrokkiryhmä pitää niin suurena kuin hallituksen esityksessä esitetään. Esityksessä todettu hyvin alhainen, noin 10 % kysyntä tuelle on hyvin tunnistettu riski koeasetelmalle.

KEHA-keskus kiinnittää huomiota siihen, että lausuntopalautteet on huomioitu valmistelussa hyvin. Kokeilun kohdejoukkoon kuuluvat yritykset oli rajattu alkuperäisessä esityksessä vain yleisen deMinimis -tuen toimialoihin. Maatalouden alkutuotannon sekä kalastuksen ja vesiviljelyn alalla toimivien yritysten sisällyttäminen kokeiluun on tärkeä muutos ja tukee kokeilun laajaa yrityspohjaa. Erilaisten deMinimis -sääntöjen vaikutus voidaan huomioida tuen myöntämisessä KEHA-keskuksen suunnittelemalla sähköisellä hakujärjestelmällä ja yritystukirekisteritietojen hyödyntämisellä varsin hyvin. Toki yritystukirekisteriä koskeva lainsäädäntö tähtää siihen, että valtiontukien rekisteritiedot täydellistyvät vuonna 2023, joten on mahdollista, ettei valtiontukien rekisteröinti ole kokeilun alkaessa täysin kattava. Tämä ei kuitenkaan vaikuta KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan kokeiluun ja sen toteuttamiseen.

Tuen määrä yhdelle yritykselle olisi enintään 10 000 euroa ja tukea maksettaisiin toteutuneiden palkkakustannusten perusteella. Tukea maksettaisiin 50 prosenttia työntekijöiden palkoista enintään 12 kuukauden ajalta ensimmäisen työntekijän työsuhteen alkamisesta, kuitenkin aikaisintaan tuen hakemisesta lukien. Kokeilun toimeenpanossa tarvittavien tiedonsaantioikeuksien turvaamiseksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, tulotietojärjestelmästä annettua lakia ja rikosrekisterilakia muutettaisiin väliaikaisesti. KEHA-keskus toteaa, että rekrytointitukikokeilussa syntyy tuen maksamisessa merkittävä innovaatio ja kokeilu tuen maksamisesta hyödyntäen vuonna 2020 käyttöönotettua valtakunnallista verohallinnon tulorekisteriä. Työnantajalla on ilmoitusvelvollisuus: maksetut tulot on ilmoitettava viiden vuorokauden kuluessa maksutapahtumasta tulorekisteriin. KEHA-keskus poimii tulorekisteristä tuensaajayrityksen maksamat tulot pois lukien omistajapalkat ja suorittaa tuen ilman erillistä hakemusta. On oletettavaa, että yksinyrittäjäjoukossa maksettujen tulojen ilmoittaminen verohallinnon tietovarantoon on uusi asia. Tämä tulee huomioida päätöksenteon yhteydessä annettavassa neuvonnassa tuen saajalle. Maksettujen tulojen ilmoittaminen palkka.fi palvelulla onnistuu

muutoksitta: rekrytointitukikokeilu ei aiheuta tulolajimuutoksia tulorekisteriin tai ilmoitussovelluksiin.

KEHA-keskus on valmistellut yhdessä verohallinnon kanssa tulevan tietoluvan mukaisen tietoprofiilin ja käynnistänyt tekniset valmistelut tietosisällön saamiseksi käsittelyjärjestelmään. Rekrytointitukikokeilun automaattisella maksuehdotelmalla voidaan mallintaa samalla automaattista maksuehdotelmaa palkkatuen ja starttirahan saajille, mikä tulee helpottamaan ja nopeuttamaan merkittävästi tuen maksua saajille. Laajennus edellyttää rekrytointitukikokeilun tulosten arviointia ja jälkivalvontana suoritettavaa tarkastelua, jotta voidaan luotettavasti arvioida muutoksen hyötyjä ja riskejä. KEHA-keskus pitää rekrytointitukikokeilussa tehtävää automaattisen maksuehdotelman mallinnusta erittäin hyvänä avauksena hallinnon prosessien keventämisessä. KEHA-keskus kuitenkin toteaa, että on todennäköistä, että kokeilun tuensaajayritysten osalta tietojen ilmoittamisessa tulorekisteriin on ainakin kokeilun alkuvaiheessa puutteita, mikä saattaa hidastaa tuen maksukäsittelyä kokeilun alkaessa. KEHA-keskus varautuu tähän valmistelemalla hyvän ohjeistuksen sekä yritysten, Kaakkois-Suomen TE-toimiston että maksajien tueksi.

KEHA-keskus toteaa vielä, että hallituksen esityksen sisältö on muuttunut lausuntokierroksen jälkeen. Esitykseen sisällytetyt muutokset ovat olleet tarpeellisia ja parantaneet esitystä.

Pauliina Smolander
Maksatusjohtaja